

- העותרות:
1. האגודה לזכויות האזרח בישראל, ע"ר 580011567
  2. המוקד לפליטים ולמהגרים, ע"ר 580333094
  3. א.ס.ף – ארגון סיוע לפליטים ולמבקשי מקלט בישראל, ע"ר 580474955

כולם ע"י ב"כ עוה"ד טל חסין ו/או עודד פלר ו/או מעין נייזנה ואח'

שכתובתם להמצאת כתבי בי-דין:
האגודה לזכויות האזרח בישראל
רחוב נחלת בנימין 75, תל אביב 6515417
טלפון: 03-5608185; טלפון נייד: 052-8598351;
פקס: 03-5608165
דוא"ל: talh@acri.org.il

- נ ג ד -

1. עיריית פתח תקוה, הוועדה המקומית לתכנון ובניה

ע"י ב"כ עוה"ד יחזקאל ריינהרץ ו/או איילת צור ואח'
רחוב מוטה גור 9, ת"ד 3363 פתח תקוה
טלפון: 03-9239010; פקס: 03-9239015

2. חברת החשמל לישראל בע"מ, מחוז דרום

ע"י ב"כ עוה"ד עידית וייס ואח'
רחוב קרמניצקי 7 תל אביב
טלפון: 03-6271320; פקס: 03-6271166

3. מיתב – תאגיד איזורי למים וביוב בע"מ

ע"י ב"כ עוה"ד צור תורגימן
רחוב העלייה השנייה 5, ת"ד 557 פתח תקוה
טלפון: 03-9395555

עתירה מנהלית

בית המשפט הנכבד מתבקש להורות למשיבה להימנע מניתוק נכסים שבהם מתגוררים אזרחים זרים אפריקאים בעיר פתח תקוה מחשמל ו/או ממים על פי סעיף 157א(ו) לחוק התכנון והבניה, התשכ"ה-1965 (להלן: "חוק התכנון והבניה"). עוד מתבקש בית המשפט הנכבד להורות למשיבה 1 (להלן: "המשיבה"), כי ככל שתימצא בנכסים אלה מסוכנות קונקרטית ומיידית לחיי אדם, אשר לא תתוקן, עליה להבטיח כי לדיירים יימצא פתרון דיור חלופי וסביר בתחומי העיר פתח תקוה קודם לניתוק הנכסים מחשמל ו/או ממים.

עם עתירה זו מוגשת בקשה דחופה לצו ביניים.

עתירה זו עוסקת בהחלטה של אורגנים בעיריית פתח תקוה בנושאים של תכנון ובניה, ומכאן שלבית המשפט הנכבד הסמכות העניינית והמקומית לדון בה לפי פרטים 8(א) ו-10(א) לתוספת הראשונה לחוק בתי משפט לעניינים מינהליים, התש"ס-2000.

ואלה נימוקי העתירה:

מבוא ובקשה לדיון דחוף

1. עניינה של העתירה במלחמה שמקדשת עיריית פתח תקוה על אוכלוסיית האזרחים האפריקאים המתגוררת בעיר, במסווה של מאבק בעבירות בניה. במסגרת זו הוציאה המשיבה ביום 9.1.2017 166 הוראות ניתוק מחשמל וממים, משאבים חיוניים לחיים, לנכסים שונים בפתח תקוה המאוכלסים ברובם על ידי אזרחים מאריתריאה ומסודן.
2. לכאורה נועד המהלך להתמודד בתופעת פיצולי דירות בניגוד לחוק. אולם בסמוך להוצאת הוראות הניתוק פורסמו ידיעות בכלי תקשורת שונים וברשת החברתית פייסבוק לפיהן הוא מכוון לצמצם את מספרם של מבקשי המקלט המתגוררים בפתח תקוה, ולהרחיקם מהעיר. כך, למשל, דווח בסוף ינואר ב"ערוץ 10" שמלחמתו של ראש העירייה בבעלי דירות שמפצלים אותן בניגוד לחוק ומשכירים אותן למבקשי מקלט נועדה להילחם ב"תופעת הפליטים בעיר". שבועיים קודם לכן פירסם ראש העירייה פוסט בדף הפייסבוק שלו, בו כתב כי "שינוי בהרגלי ההגירה של העובדים הזרים לפתח תקוה ולערים סמוכות מחייב מתן מענה מיידי לבעיות שנוצרו כתוצאה מכך". ראש העירייה פירט את הצעדים שבהם נקט, ובהם מבצעי מעצר של "נתינים זרים ללא אשרה בתוקף" וניתוק דירות מפוצלות ממים, חשמל וגז. הוא הוסיף, שיש לאפשר לתושבי העיר חיים שקטים ובטוחים "ללא איום מצדם של עובדים זרים", וכי "במידת הצורך אמנע בכוח את כניסתם של עובדים זרים לעיר".
3. לניתוקם מתשתיות חיוניות של מאות בני אדם, בהם ילדים, הנמנים על השכבות המוחלשות ביותר בחברה בישראל, אין תקדים. עיריית פתח תקוה אינה הרשות המקומית הראשונה שמתמודדת עם פיצולי דירות והגירתם של מבקשי מקלט; אולם היא הרשות המקומית היחידה הנחושה לנקוט בצעד דרסטי זה – אשר כבר נפסק לגביו כי יש לעשות בו שימוש רק במקרים קיצוניים ובמשורה – ולהפעילו במלוא העוז נגד אוכלוסיה קונקרטיית, אך בשל מוצאה ומעמדה בישראל, וללא שנבחנה קודם למתן הוראות הניתוק מסוכנותם לחיי אדם של הנכסים המפוצלים שבהם הם מתגוררים ושלא הם פיצלו.
4. עתירה זו הנה ההליך השני שמוגש בעניין. בערבו של יום 28.2.2017, בעקבות הודעתה של חברת החשמל לישראל לב"כ העותרות, לפיה בכוונתה להוסיף ולנתק מחשמל עשרות נכסים בעיר על פי מצוות המשיבה, הגישו העותרות לבית משפט נכבד זה עתירה בהולה (עת"מ 62635-02-17 **האגודה לזכויות האזרח בישראל נ' עיריית פתח תקוה, הוועדה המקומית לתכנון ולבניה**), ועמה בקשה

דחופה לצו ארעי ולצו ביניים. בעתירה התבקש בית המשפט הנכבד להורות למשיבים להימנע מניתוק נכסים שבהם מתגוררים אזרחים זרים אפריקאים בעיר פתח תקוה מחשמל ו/או ממים על פי סעיף 157א(ו) לחוק התכנון והבניה, ולחבר לחשמל ו/או למים את הנכסים שנותקו בשבועות האחרונים. **זאת, עד חלוף 45 ימים מהכרעת ועדת הערר המחוזית בעררים שהוגשו לה בגין ניתוק הנכסים בניין ברחוב גוטמן 2 בעיר מחשמל.** בו ביום קבע בית המשפט, כי בשל בהילות הנושא יתקיים הבירור בבקשות בבוקר המחרת.

5. בדיון שנערך ביום 1.3.2017 הורה בית המשפט למשיבות – עיריית פתח תקוה, חברת החשמל ותאגיד המים המקומי מיתב – להימנע מניתוקי תשתיות נוספים עד לדיון ההמשך בבקשה לצו ביניים, ולחבר חזרה לתשתיות נכסים שנותקו מהן ביממה שקדמה לדיון; וזאת בכפוף לכך שלא תימצאנה בהם סכנות קונקרטיות. בית המשפט קבע, כי "... מוכח די כנדרש לעת הזו, הן מתוך הבקשה והן מתוך התגובות, האמנם חלקיות בשלב זה, שנשמעו, כי תוצאת פעולת המשיבות נוגעת בעיקר לאוכלוסייה זו, ובכל זאת יש די בחומר שצורף לבקשה בכדי להוכיח כנדרש לעת הזאת כי בבסיס המדיניות של המשיבה 1 עומדים לכאורה שיקולים שאינם רק שיקולי מסוכנות". בעקבות הדיון הושבו התשתיות לכל הדירות שנותקו בפרק הזמן האמור, לאחר שנבדקו ולא נמצאו בהן סכנות קונקרטיות.

6. במסגרת ההליך בעת"מ 62635-02-15 התברר, כי החלטתה של המשיבה על ניתוק מתשתיות אינה מתבססת על סכנה קונקרטית, אלא על חוות דעת כללית מיום 9.8.2016 מאת טפסר איציק עוז, מפקד תחנת כיבוי אש פתח תקוה, בדבר סיכוני בטיחות אש בדירות מפוצלות. אימוץ חוות דעת זו כבסיס לניתוק דירות מפוצלות מתשתיות, משמעה שיש לנתק מתשתיות דירות מפוצלות באשר הן – בכל מקום ובכל סיטואציה. ברי, כי הוראות הדין אוסרות על נקיטת אמצעי קיצוני שכזה ככלל. משום כך, ובעקבות דרישתו של בית המשפט הנכבד בהחלטתו מיום 1.3.2017 להציג סיכונים קונקרטיים, החלה המשיבה לערוך ביקורות בנכסים שאותה הורתה כבר לנתק, ולאסוף לה חוות דעת בדבר מסוכנות קונקרטית. יודגש – חוות דעת מאוחרות להחלטות על ניתוק מתשתיות.

7. זאת ועוד. אף על פי שבתגובתה לבקשה לצו ביניים טענה המשיבה, כי אינה פועלת נגד אזרחים זרים, וכי אינה יודעת כלל מי מתגוררים בנכסים המיועדים לניתוק מתשתיות, ביום 23.3.2017 מסרה לבית המשפט הנכבד את רשימת הכתובות של כל הנכסים שהורתה לנתק מחשמל וממים, וזו כללה התייחסות לזהות הדיירים. ברובריקה נפרדת ציינה העירייה האם מתגוררים בדירות שהורתה לנתקן אזרחים אפריקאים אם לאו. מניתוח הנתונים עולה, כי ביום 9.1.2017 חתם ראש עיריית פתח תקוה, בכובעו כיו"ר הוועדה המקומית לתכנון ובניה, יחד עם מהנדסת העירייה, על הוראות לניתוקן מתשתיות של 166 יחידות דיור בעיר. ב-109 מיחידות דיור אלה, לפי נתוני העירייה, מתגוררים אזרחים אפריקאים. ב-53 מהנכסים לא מתגוררים אפריקאים, ובארבעה מהן זהות הדיירים אינה ידועה. משמע, לפי נתוני העירייה, בלפחות 65% מיחידות הדיור לגביהן התבקש הניתוק מתגוררים אזרחים אפריקאים. ביום 24.3.2017 ביקרו העותרות, אשר ביקשו להרחיב את בסיס הנתונים, במספר בניינים בעיר פתח תקוה שלדירות בהן הוצאו צווי ניתוק, ולפי הנתונים שמסרה העירייה לא מתגוררים בהם אזרחים אפריקאים. הבדיקה העלתה כי גם בנכסים אלה מתגוררים אזרחים אפריקאים, וכי סך כל חלקם של הדיירים האפריקאים בנכסים שהוחלט לנתקם מתשתיות גבוה

יותר מזה שהציגה העירייה, ועומד, בהערכה גסה, על כ-80%. בבדיקה זו התגלה עוד, כי לצד אזרחים אפריקאים מתגוררים בדירות מפוצלות המיועדות לניתוק מהגרים נוספים ובהם אתיופים, יוצאי מדינות חבר העמים לשעבר ופלסטינים.

8. **עם זאת, עניינים אלה טרם התבררו בפני בית המשפט הנכבד.** כאמור, עת"מ 62635-02-17 הוגשה בסמוך לערר שהגישה העותרת 1 (להלן: "האגודה לזכויות האזרח" או "האגודה") לוועדת הערר המחוזית, בשמה של משפחה ממוצא אריתריאי, זוג ושני ילדיהם הפעוטים, המתגוררת בבניין ברחוב גוטמן 2 בעיר, אשר דייריו רובם ככולם אריתריאים. הבניין נותק מחשמל ביום 19.2.2017. הערר אוחד עם ערר שהגישו בעלי הבניין. ביום 26.2.2017 קבעה הוועדה בהחלטת ביניים כי יש להשיב זמנית את החשמל לבניין, וביום 22.3.2017 ניתנה החלטתה בעררים. העררים התקבלו, והוועדה הכריעה כי לא הייתה הצדקה לניתוק הבניין מחשמל, אף שחלוקתו הפנימית מהווה סטייה מהיתר הבניה, בין היתר מאחר שלא הוכח כי חלוקתו הפנימית מסוכנת ומסכנת. עם זאת, הוועדה לא דנה בטענות העקרוניות שהעלתה האגודה לעניין שיקולים זרים וגזענים ששקלה העירייה כשהפעילה את הסמכות לניתוק מתשתיות.

9. כיוון שבעת"מ 62635-02-17 התבקש בית המשפט הנכבד ליתן צווים עד חלוף 45 ימים מהכרעת ועדת הערר המחוזית בעררים שהוגשו לה בגין ניתוק הנכסים בבניין ברחוב גוטמן 2 בעיר מחשמל, הרי שבדיון ההמשך בבית המשפט בבקשה לסעד הזמני, שהתקיים ביום 27.3.2017, קבע בית המשפט הנכבד, כי בעקבות קבלת העררים הבקשה מיצתה עצמה. כבי' השופטת בלטמן קדראי הותירה על כנו את האיסור על ניתוקי תשתיות למשך שבעה ימים נוספים, על מנת לאפשר לעותרות לשקול צעדי המשך למיצוי זכויות, לרבות פניות פרטניות לוועדת הערר המחוזית.

10. על רקע זה, ביום 28.3.2017, בעקבות הדיון האחרון ולאחר ששקלו את הדברים, פנו העותרות בדחיפות למשיבה בדרישה להימנע מניתוק נכסים שבהם מתגוררים אזרחים זרים אפריקאים בעיר פתח-תקוה מחשמל ו/או ממים על פי סעיף 157א(ו) לחוק התכנון והבניה. עוד דרשו מן המשיבה, כי ככל שתימצא בנכסים אלה מסוכנות קונקרטית ומיידית לחיי אדם, אשר לא תתוקן, תבטיח כי לדיירים יימצא פתרון דיור חלופי וסביר בתחומי העיר פתח תקוה קודם לניתוק הנכסים מחשמל ו/או ממים. סעדים אלה נדרשים בעתירה זו, שמוגשת קודם לפקיעתו של הצו שניתן בעת"מ 62635-02-17 (סמוך לאחר הגשת עתירה זו, תוגש בקשה למחוק את עת"מ 62635-02-17).

11. העותרות הן עמותות לזכויות אדם, הפועלות להגנה על זכויותיהן של אוכלוסיות מוחלשות, ומשמשות להן לא אחת לפה בבתי המשפט. בית המשפט הגבוה לצדק הכיר בחשיבות פועלן בקובעו:

"אני נכון להניח כי העובדים הזרים - רוב שבהם - נכונים לשאת את הפגיעה בכבודם ובחירותם; וגם אם אין הם מקבלים פגיעה זו באהבה, מקבלים הם אותה בהכנעה שבדלית-ברירה. [...] ואולם גם אם נכונים הם העובדים הזרים להיכנע לגורלם, אנו לא נסכים [...]. אכן, שפר גורלם של העובדים הזרים, החלשים והפגועים שבקרבתנו, ונחלצו לעזרתם אנשים טובים, מתנדבים בעם - אלה הם העותרים שלפנינו - ובזכותם של אוהבי-חסד אלה נתמזל מזלנו ונתגלגלה זכות לידינו להגן על צלם האנוש של אותם עובדים. ואנו נגן עליהם, על העובדים הזרים, הגם שלא ביקשו זאת

12. בית המשפט הגבוה לצדק פסק עוד, כי יש מקום לדיון בעתירות שמעלות סוגיות עקרוניות של זכויות אדם ביחס למדיניות כללית של הרשות הנוגעת למהגרים, ללא שיהיה נפגע קונקרטי שעניינו נדון, ואף במקרים שבהם יש סעד חלופי. זאת, בין היתר, מתוך הצורך לחסוך במשאבים שיפוטיים שעלולים להיות מוקדשים להליכים פרטניים; משום השאלות העקרוניות הנוגעות לזכויות אדם ומעלות היבטים ציבוריים; וכשמדובר בנפגעים פוטנציאליים, שמשאביהם מוגבלים, והם חסרים ידע, ממון והתמצאות ליזום הליכים:

"דיון כזה מאפשר להתרכז בבחינת המדיניות [...] יתר על כן, תוצאתו של ההליך במישור העקרוני מקרינה על המקרים הפרטניים, ומביאה לחסכון ניכר במשאבים, ובזמן שיפוטי יקר שצריך היה להקדישו לדיון בעתירות פרטניות. מכלול נסיבות זה מצדיק דיון בעתירה במתכונתה האמורה. יש להוסיף, כי אופיה של העתירה כעתירה ציבורית מצדיק הכרעה בה הגם שהוגשה על-ידי עותרות ציבוריות בלבד, בלא צירוף עותרות ספציפיות שנפגעו או אשר עלולות להיפגע במישרין מהנוהל. כבר נפסק, כי עתירה העוסקת בענין בעל אופי ציבורי רחב עשויה להידון במסגרת עתירה ציבורית באמצעות עותרים ציבוריים, גם בלא עותרים ספציפיים הנפגעים במישרין מהמעשה המינהלי [...]. על אחת כמה וכמה כך הוא, משמדובר במקרה זה בנפגעות פוטנציאליות מהגרות עבודה, שמשאביהן מוגבלים ביותר, וניתן להניח שחסרים להן כלים של ידע, ממון והתמצאות, הנדרשים לצורך ייזום הליכי תביעה בענייניהן. טעם זה מהווה מענה לטענה הנטענת לפיה עתירה ציבורית לא תישמע בענין שיש בו נפגע פוטנציאלי מסוים אשר נמנע מלעתור ולבקש סעד. ומעבר לכך, לבית המשפט נתון שיקול-דעת להכריע בעתירה ציבורית גם כאשר קיים נפגע ישיר מנושא העתירה שלא הצטרף אליה כעותר, וזאת – 'כאשר הסוגיה המועלית בעתירה הינה בעלת חשיבות חוקתית מן המעלה הראשונה המתפרשת מעבר למחלוקת הפרטנית, וקשורה בגרעינה ליסודותיו של המשטר הדמוקרטי ולזכויות אדם...' (ענין לירן, בפסקה 15). ענייננו עונה לתנאי זה במלוא מובנו. ראוי, אפוא, לדון בעתירה זו כעתירה ציבורית, ולהכריע בה לגופה, אף שהעותרות הן כולן עותרות ציבוריות, ואין בניניהן עובדת זרה שנפגעה במישרין מהוראות הנוהל. אשר לטענה בדבר קיומו של סעד חלופי [...] עניינים המעלים שאלה משפטית או ציבורית חשובה, ובכלל זה נושאים הנוגעים לזכויות אדם, או כאלה שהיו בעלי דחיפות מיוחדת, נדונו בעבר בפני בית משפט זה חרף קיומו של סעד חלופי (שרגא ושחר, בעמ' 231 ואילך). הוא הדין בעניינים שבשל נסיבותיהם הייחודיות מצא בית משפט זה לנכון לדון ולהכריע בהם חרף קיומו של סעד חלופי. ענייננו כאן בשאלת מדיניות כללית העוסקת ביחסה של מדינת ישראל לעובדות זרות השוהות בתחומה לצרכי עבודה ברשיון. היא מעלה היבטים בעלי אופי חוקתי הנוגעים לזכויות אדם. חשיבותה של הסוגיה במישור המשפטי-חוקתי ובמישור הציבורי-חברתי מצדיקה כי ההכרעה בעתירה תינתן בבית משפט זה." (בג"ץ 11437/05 קו לעובד נ' משרד הפנים, פ"ד סד(3) 122, 144-147 (2011) להלן: "פרשת קו לעובד השנייה").

13. עוד על בירור עתירות ציבוריות בסוגיות הנוגעות לזכויות אדם אף ללא נפגע קונקרטי, בנסיבות שבהן הכרעה עקרונית נדרשת בשל היקף התופעה ועל מנת שהסוגיות לא תתייתרנה אגב בירור פרטני, ר' פסק הדין בבג"ץ 7426/08 טבקה, משפט וצדק לעולי אתיופיה נ' שרת החינוך, משרד החינוך ועיריית פתח תקוה, פ"ד סד(1) 820 (2010), שעסק בסירובם של מוסדות חינוך בפתח תקוה,

שנה אחר שנה, לקבל תלמידים עולים יוצאי אתיופיה. פסק הדין ניתן בעתירתה של עותרת ציבורית, אף שלכל הילדים נמצאו פתרונות פרטניים :

"כלל הוא, כי בית משפט אינו עוסק, דרך כלל, בשאלות תיאורטיות, ואינו מכריע בענין אקדמי מקום שלא נדרשת הכרעה בענין קונקרטי. לכלל זה ישנו חריג והוא – כאשר מדובר בענין מהותי וחשוב אשר, על פי טיבו, עשוי לעלות מחדש, ובשל נסיבות של זמן ואילוצים נוצר קושי להכריע בו הכרעה שיפוטית עקרונית בסמוך ממש להתרחשות עצמה, וקודם לפתרונה [...] בענייננו, מדובר בשאלה עקרונית בעלת מימד חוקתי, שעניינה שוויון ומניעת הפליה בחינוך. החשיבות העקרונית במתן הכרעה שיפוטית בנושא זה אינה יכולה להיות מוטלת בספק. מנגד, ההתרחשויות המולידות צורך בדיון והכרעה בסוגיית ההפליה בחינוך חוזרות על עצמן כמעט מידי שנה, בתחילת כל שנת לימודים, ומציאות זו השתקפה גם במהלך התקופה שבה עתירה זו תלויה ועומדת בפנינו. הצורך האופרטיבי בהכרעה שיפוטית ובהבהרת המצב המשפטי ניכר נוכח הישנות התופעות המחייבות התייחסות ופתרון. גם אם על פי רוב תופעות ההפליה מוצאות את פתרונן קודם למתן הכרעה שיפוטית, ישנה חשיבות להכרעה עקרונית כדי למנוע הפרת הדין בעתיד. במובן זה, ההכרעה בעתירה, גם אם אינה מתמקדת בבעיה קונקרטית שמצאה בינתיים את פתרונה, נושאת עימה השלכות מעשיות ואינה ענין אקדמי טהור. [...] לאור זאת, ראינו מקום ליתן הכרעה עקרונית בסוגיות העולות בעתירה, כדי להבהיר באמצעותה את אמות המידה המשפטיות, אך גם החברתיות והמוסריות, הנלוות לערך השוויון ואיסור ההפליה בחינוך." (שם, עמ' 840-841).

14. כך גם בענייננו. מדיניות ניתוקי תשתיות גורפת, המכוונת כלפי מאות שוכרים אך בשל מוצאם ומעמדם בישראל, כאשר האחראים לניתוק מצהירים בריש גלי שהם פועלים להרחקתם משטח שיפוטם, מעולם לא נבחנה בישראל. על כן, ובשל הנתונים החדשים שהתגלו במסגרת ההליך בעת"מ 17-02-62635, ראשוניותו של מבצע הניתוקים הדרקוני וחסר התקדים שמבקשת המשיבה לבצע כחלק ממדיניותה להרחקת התושבים הזרים מהעיר, השלכותיו ההרסניות של מבצע זה ומאפיינייה של האוכלוסיה הנפגעת, מוגשת עתירה זו.

15. לאוכלוסיה הנפגעת אין ידע ומשאבים כדי לעמוד על זכויותיה ולנהל הליכים משפטיים; לעותרות, ארגוני זכויות אדם, אין אמצעים ויכולת להעניק סיוע משפטי פרטני למאות בני אדם; והתנהלות של המשיבה מצביעה על מדיניות מכוונת ופסולה, לא סבירה ולא מידתית, שיש לבררה כמקשה אחת.

16. בנוסף, אין כל הצדקה לערום על ועדת הערר עשרות עררים, שייתכן שיהפכו לימים לעשרות עתירות לבית משפט נכבד זה, ומי יודע – ייתכן שאף לעשרות ערעורים לבית המשפט העליון. אין הצדקה לסבל שנגרם ועוד ייגרם לעשרות בני אדם מניתוקי חשמל ומים, בשל עמדת העירייה לפיה עצם הפיצול מהווה עילה מספקת להפעלת סמכותה מכוח חוק התכנון והבניה, וזאת תוך אדישות מוחלטת לגורלם. אין אף הצדקה לגרור כל אחד ואחד ממבקשי המקלט להליך משפטי פרטני. יתרה מזו, הצורך לנהל הליכים פרטניים כדי לחבר את הנכסים לתשתיות הוא בדיוק מה שמבקשת להשיג המשיבה, ביודעה שכך תתיש את מבקשי המקלט ותגרום להם לנטוש את דירותיהם. כך, למשל, לעותרות ידוע, כי בבניין ברחוב ברון הירש 8 נותקו דירות מחשמל וממים ביום 19.2.2017. הדיירים

בבניין ברחוב ברוך הירש 8 נטשו אותו כעבור כמה ימים ללא שהגישו כל הליך, והוא עמד כבית רפאים.

17. כך צפוי שיקרה ברוב המקרים, אם לא בכולם; מדובר באנשים מהמוחלשים בחברה, במקרים רבים הורים וילדים, שידע ומשאבים לצורך ניהול הליכים משפטיים אינם נגישים להם והם ממילא לא ימתינו לבירור משפטי כשהם חיים ללא תשתיות חיוניות. עוד בטרם תתברר חוקיותה של המדיניות הם ינטשו את הדירות שאי אפשר להמשיך ולהתגורר בהן, אף ששילמו שכר דירה ותשלומים שונים מבעוד מועד והפקידו ערבויות. מתי המעט שיש ביכולתם לקבל סעד משפטי ימתינו ימים ארוכים ללא תשתיות לבירור המשפטי. למעשה, חרף הוראות הניתוק לעשרות נכסים בפתח תקוה, למיטב ידיעת העותרות, עד כה משפחה אחת בלבד – המיוצגת על ידי העותרות – הגישה, כאמור, ערר לוועדת הערר המקומית בעניין ניתוק החשמל בבניין ברחוב גוטמן 2. מבקשי מקלט אחרים לא עשו זאת, ולא יעשו זאת. העירייה, אם כן, משיגה את התוצאה הגזענית שביקשה להשיג – גירוש מבקשי המקלט מדירותיהם – על ידי צעד בלתי חוקי זה וחיוב מבקשי המקלט לנקוט הליכים משפטיים פרטניים, שאותם רובם ככולם לא ינהלו, כדי לחבר את התשתיות החיוניות.

18. הסמכות שהוקנתה לרשויות בסעיף 157א(ו) לחוק התכנון והבניה הנה סמכות שבשיקול דעת. עיריית פתח תקוה רשאית לנתק דירות מפוצלות מתשתיות בנסיבות קיצוניות, ואולם היא אינה חייבת לעשות כן. נחישותה לדבוק באמצעי אכיפה קיצוני ודרסטי, שהשלכותיו כה קשות, אינה סבירה ואינה מידתית; וכשהיא חוברת לפרסומים הרבים בדבר סילוקם של אזרחים אפריקאים מהעיר, לסירובה של עיריית פתח תקוה לרשום ילדי מבקשי מקלט לגני הילדים בעיר בתחילת השנה, ולדרישתו של ראש העירייה משר הפנים למנוע כניסת אזרחים סודנים ואריתריאים לעירו, מעידה כל כולה על שיקולים זרים, המשרתים אג'נדה פוליטית, העומדים ביסוד המהלך.

19. לרשות העירייה עומדים אמצעים חוקיים נוספים ומידתיים לאכוף את דיני התכנון והבניה, בהליכים המכוונים ישירות לבעלי הנכסים. בתי המשפט כבר השיתו קנסות כבדים על מפצלי נכסים בניגוד לחוק. אולם למשיבה אצה הדרך לנקוט באמצעי שפגיעתו היא בראש ובראשונה בדיירים, באופן שיבטיח שיעזבו את הנכסים, ואם תתגשם משאלת ליבה של המשיבה – גם את העיר. הליכים משפטיים נגד בעלי הנכסים, טען ב"כ העירייה והוועדה המקומית לתכנון ובניה בדיון בעת"מ 62635-02-17 ביום 27.3.2017, "לוקחים המון זמן". משום כך, החליטה העירייה על מבצע ניתוקים רחב היקף, הגם שלא השוכרים הם אלה שביצעו את עבירות הבניה ולא הם שצריכים לשאת בתוצאותיהן, ואף אם לא התגלתה בדירות המפוצלות סכנה קונקרטית לחיי אדם.

20. סיכומו של דבר: הצו שניתן בעת"מ 62635-02-17, האוסר על ניתוק תשתיות חיוניות לחיים לאוכלוסיית מבקשי המקלט, בהם ילדים ועוללים רכים, יפקע ביום 3.4.2017. פקיעתו תאפשר למשיבה להמשיך ולפסוע בנתיב הדורסני והגורף, שבו לא נקטה שום רשות מקומית אחרת מעולם, של ניתוק עשרות נכסים מחשמל וממים, תוך פגיעה אנושה בזכות לכבוד ולתנאי מחייה בסיסיים של קבוצת אוכלוסייה מוחלשת במטרה לגרשה מהעיר. מדובר באנשים מהמוחלשים בחברה, שהליכים משפטיים אינם נגישים להם, והם ממילא לא ימתינו לבירור משפטי כשהם חיים ללא

תשתיות חיוניות. עוד בטרם תתברר חוקיותה של המדיניות הם ינטשו את הדירות שאי אפשר יהיה להמשיך ולהתגורר בהן. המשיבה, שגמרה אומר לסלקם מהעיר, תשיג בכך את מבוקשה.

אשר על כן, מתבקש בית המשפט הנכבד לקבוע את העתירה לשמיעה בדחיפות.

העובדות הצריכות לעניין

21. ביום 16.1.2017 הודיע ראש עיריית פתח תקוה, מר איציק ברוורמן, בדף הפייסבוק שלו, כי בכוונתו לפעול נגד "עובדים זרים", כפי שכינה את מבקשי המקלט. לדבריו, "שינוי בהרגלי ההגירה של העובדים הזרים לפתח תקוה ולערים סמוכות מחייב מתן מענה מידי לבעיות שנוצרו כתוצאה מכך...". עיון בדף הפייסבוק מלמד, כי במסגרת המהלך לגירושם של מבקשי המקלט מהעיר, הודיע ראש העירייה כי במקביל לנקיטה בצעדים משפטיים נגד מפצלי דירות, הוא מנתק את דייריהן מחשמל, ממים ומגז. ראש העירייה הוסיף, כי יש לאפשר לתושבי העיר חיים שקטים ובטוחים "ללא איום מצדם של עובדים זרים". הוא חתם את דבריו בכך שבמידת הצורך הוא ימנע "בכוח את כניסתם של עובדים זרים לעיר".

העתק הפרסום בדף הפייסבוק מצ"ב ומסומן נספח א'.

22. ביום 31.1.2017 דווח ב"ערוץ 10", כי לבקשת עיריית פתח תקוה תנתק חברת החשמל בימים הקרובים את זרם החשמל מעשרות דירות מחולקות, שבהן מתגוררים בעיקר מבקשי מקלט מאריתריאה ומסודן. עוד דווח, כי מהלך זה, לו חברו העירייה וחברת החשמל, מתבצע בהנחיית ראש העירייה במטרה לצמצם את מספרם של מבקשי המקלט בעיר.

לכתבה בערוץ 10

העתק הכתבה מצ"ב ומסומן נספח ב'.

ר' גם כתבה שפורסמה למחרת, 1.2.2017, בעיתון "הארץ"

העתק הכתבה מצ"ב ומסומן נספח ג'.

23. אין זו הפעם הראשונה שראש העירייה פועל נגד מבקשי מקלט החיים בפתח תקוה. לקראת שנת הלימודים הנוכחית סירב ראש העירייה לאפשר לילדי מבקשי מקלט להירשם לגני ילדים בעיר, והתנה את הרישום בהמצאת מסמכים שאין כל קשר בינם לבין דיני החינוך והוכחת המגורים בעיר, לרבות תצהיר לפיו הם אינם מתגוררים בדירות מפוצלות. נדרשה עתירה דחופה על מנת שהעירייה והעומד בראשה ייסוגו מדרישות בלתי חוקיות אלה (עתי"מ (מרכז) 16912-09-16 **המוקד לפליטים ומהגרים נ' עיריית פתח תקוה**). הגן שנפתח לבסוף יועד לילדי מבקשי מקלט בלבד, תוך הפרדה בינם לבין שאר ילדי העיר.

24. במקביל פעלה העירייה להגברת האכיפה נגד תושבים זרים, ועשרות מהם נעצרו והורחקו מפתח תקוה לאחר שלא היתה ברשותם אשרת שהייה בתוקף. ראש העירייה הודיע בעמוד הפייסבוק שלו, כי מבצע זה ימשך (ר' נספח א'). לוועד ההורים העירוני הסביר ראש העירייה, כי "עושים מבצעים" לראות כיצד ניתן להרחיק את התושבים הזרים מהעיר. בהקלטה של השיחה, שפורסמה באתר "וואלה" ביום 21.2.2017, נשמע ראש העירייה אומר שניתן להרחיק מבקשי מקלט אשר לא חידשו במועד את רישיון השהייה שלהם, אבל "תבינו כמה זה מסובך. קודם כל צריך לתפוס אותם, צריך פיזית, עכשיו תחשבו בפתח תקוה יש כמה אלפים כאלה. אתה צריך לתפוס אותם ולתפוס בדיוק את אלה שעברו על החוק". אף שראש העירייה אמר כי רוב מבקשי המקלט שוהים בעירו כדין ו"אינם מזיקים", ושחלקם בעבריינות בפתח תקוה קטן, הוא הוסיף כי "לא נעים. אתה עובר בכך המייסדים אתה רואה חברה שחורים, שותים בירה, לא נעים".

לידיעה.

העתק הידיעה מצ"ב ומסומן נספח ד'.

25. ביום 1.2.2017, מיד לאחר הפרסום ב"ערוץ 10" בדבר התכנית לנתק מבקשי מקלט מחשמל, פנתה האגודה לזכויות האזרח לראש עיריית פתח תקוה, בבקשה דחופה שיורה לוועדה המקומית בעיר לבטל את צווי הניתוק מחשמל שהוציאה לעשרות דירות בעיר שבהן מתגוררים מבקשי מקלט. במקביל, פנתה האגודה למנכ"ל חברת חשמל וביקשה שיימנע מניתוק חשמל לאוכלוסיית מבקשי המקלט אך בשל צבע עורה ומעמדה בישראל.

העתק המכתב לראש עיריית פתח תקוה מיום 1.2.2017 מצ"ב ומסומן נספח ה'.

העתק המכתב למנכ"ל חברת חשמל מיום 1.2.2017 מצ"ב ומסומן נספח ו'.

26. ביום 6.2.2017 השיב ראש העירייה לפניית האגודה אליו. מר ברוורמן כתב, כי ניתוק המשאבים לדירות מפוצלות נועד להתמודד עם עבירות בניה, כי פעולות הניתוק, המתבצעות מכוחו של סעיף 157א(ו) לחוק, נבחנו משפטית, וכי הניתוק ממשאבים לדיירים בדירות מפוצלות הנו סביר, מידתי ועל פי דין.

העתק תשובתו של ראש העירייה מיום 6.2.2017 מצ"ב ומסומן נספח ז'.

27. ביום 19.2.2017 נותק מחשמל הבניין ברחוב גוטמן 2, בו מתגוררים בעיקר מבקשי מקלט אריתריאים, ולמיטב ידיעת העותרות נותק מחשמל וממים גם הבניין ברחוב ברון הירש 8, שאף בו התגוררו בעיקר מבקשי מקלט. בעוד שבעניין ניתוק הבניין ברחוב גוטמן 2 הגישו בעלי הבית עתירה ובהמשך לכך ערר לוועדת הערר המחוזית, וב"כ העותרות הגישו באופן וולונטרי ערר בשם משפחה אחת המתגוררת בבניין – זוג מבקשי מקלט אריתריאים וילדיהם הפעוטים – למיטב ידיעת העותרות, לא הוגשו נגד ניתוקים בדירות שבהן מתגוררים מבקשי מקלט עררים נוספים על ידי הדיירים. רובם ככולם של מבקשי המקלט מקבלים את ניתוק התשתיות כגזירה שאין כל דרך להתמודד עמה. לעותרות ידוע, כי בעוד מרבית הדיירים ברחוב גוטמן 2 נותרו בדירותיהם בלי

ברירה, הדיירים בבניין ברחוב ברוך הירש 8 נטשו אותו כעבור כמה ימים ללא שהגישו כל הליך, והוא עמד כבית רפאים.

28. יומיים לאחר מכן, ב-21.2.2017, דווח באתר "Ynet" כי ביום 19.2.2017 ניתקו צוותים של העירייה וחברת החשמל 30 דירות בעיר, שבהן מתגוררים בעיקר תושבים זרים. בחלקן של הדירות מתגוררות משפחות עם ילדים. על פי הדיווח, עשרות זרים מצאו עצמם ללא חשמל ומים בעיצומו של החורף, ונאלצו להתרחץ בים.

לידיעה.

העתק הידיעה מיום 21.2.2017 מצ"ב ומסומן נספח ח'.

29. ביום 26.2.2017 שלח ד"ר קובי יהב, מנהל מחוז דרום בחברת החשמל, מכתב לב"כ העותרות, ולפיו בחודש ינואר התקבלו במשרדי חברת החשמל 60 מכתבים מאת המשיבה, המורים לנתק את אספקת החשמל ל-60 נכסים בעיר, וכי בכוונתה לפעול לעשות כן.

העתק תשובתו של מנהל מחוז דרום בחברת החשמל שנשלחה ביום 26.2.2017 מצ"ב ומסומן נספח ט'.

30. ביום 28.2.2017, פנה עו"ד עודד פלר, ב"כ העותרות, הח"מ, בטלפון לייעוץ המשפטי של חברת החשמל, בבקשה לחדול מניתוקים ולחבר נכסים שנותקו עד להכרעה בעררים שהוגשו בעניין ניתוק הבניין ברחוב גוטמן 2 מחשמל. עו"ד פלר שוחח עם עו"ד עידית וייס, היועצת המשפטית של מחוז דרום בחברת החשמל, שמסרה לו כי באותו בוקר נותקו מחשמל עוד 12 דירות בעיר (לא נמסרו כתובות הנכסים שנותקו). על פי בירור שערכו העותרות עם מבקשי מקלט בפתח תקוה, בין הדירות שנותקו באותו היום מחשמל היו דירות שמתגוררים בהן משפחות עם ילדים פעוטים ובדירה אחת מתגוררת אף אישה בהיריון מתקדם.

31. בשל כך שהמשיבות לא התכוונו לחכות להכרעה בעררים, וברי היה כי מבצע ניתוקי התשתיות יימשך, הוגשה עוד באותו הערב, 28.8.2017, עתירה בהולה (עת"מ 62635-02-17), המכוונת נגד מדיניות המשיבה, שהורתה לנתק מחשמל וממים עשרות דירות בעיר פתח תקוה, שבהן התגוררו ובחלקן עדיין מתגוררים מבקשי מקלט אפריקאים. בעתירה התבקש בית המשפט הנכבד להורות למשיבות להימנע מניתוק תשתיות בנכסים שבהם מתגוררים אזרחים אפריקאים, ולחבר לחשמל ו/או למים נכסים שנותקו באחרונה, **וזאת עד חלוף 45 ימים מהכרעת ועדת הערר המחוזית בעררים שהוגשו לה בגין ניתוקו מחשמל של הבניין ברחוב גוטמן 2 בעיר**. סעד זה התבקש מתוך ציפייה שההכרעה בעררים תהיה עקרונית, תתייחס למדיניות הכללית של המשיבה, ותשליך על מדיניות ניתוק התשתיות בנכסים שבהם מתגוררים מבקשי מקלט.

32. בעתירה נטען, כי ההחלטה לנתק חשמל ו/או מים בנכסים שבהם מתגוררים מבקשי מקלט, ולהותיר את הדיירים בתנאים בלתי אנושיים, נובעת משיקולים זרים וגזעניים, לוקה בחוסר סבירות קשה

ואינה מידתית. זאת בפרט כששרשות העירייה עומדים אמצעים חלופיים ומידתיים להתמודד עם פיצולי דירות שלא כחוק.

33. עוד באותו הערב קבע כב' השופט רמי אמיר כי "ברור שמדובר בעניין בהול, שמחייב בירור מיידית", וקבע את הדיון בתיק לבוקר המחרת, 1.3.2017. בשל לחץ הזמנים לא נדרשו המשיבות להגיש תשובתן בכתב, אך בית המשפט הורה להן לשלוח לדיון את "האנשים המטפלים בכך בעצמם".

העתק ההחלטה מיום 28.2.2017 מצ"ב ומסומן נספח י'.

34. ביום 1.3.2017 התקיים דיון דחוף בבקשת העותרות לסעד זמני בפני כב' השופטת דפנה בלטמן קדראי. בדיון התברר, כי המשיבה אינה יכולה להצביע על סיכון קונקרטי לחיים הקיים בדירות שלהן הוציאה הוראות לניתוק מתשתיות. כל שהציגה המשיבה בדיון הוא חוות דעת של טפסר איציק עוז, מפקד תחנת כיבוי אש בפתח תקוה, מיום 9.8.2016, בדבר סיכונים בטיחות אש בדירות מפוצלות. חוות הדעת היתה כללית, ולא התייחסה לנכסים מסוימים.

העתק חוות הדעת של טפסר איציק עוז מיום 9.8.2016 מצ"ב ומסומן נספח י"א.

35. בתום הדיון קבע בית המשפט, כי "מוכח די כנדרש לעת הזו, הן מתוך הבקשה והן מתוך התגובות, האמנם חלקיות בשלב זה, שנשמעו, כי תוצאת פעולת המשיבות נוגעת בעיקר לאוכלוסייה זו, ובכל זאת יש די בחומר שצורף לבקשה בכדי להוכיח כנדרש לעת הזאת כי בבסיס המדיניות של המשיבה 1 עומדים לכאורה שיקולים שאינם רק שיקולי מסוכנות". בית המשפט הורה למשיבות להימנע מניתוקי תשתיות נוספים בגין פיצולי דירות עד לדיון הבא בעתירה ביום 27.3.2017, והורה להן לחבר חזרה לתשתיות את כל הנכסים בעיר שנותקו מחשמל וממים ביממה שקדמה לדיון, בכפוף לכך שלא תימצא בהן מסוכנות קונקרטית. עוד הורה בית המשפט למשיבות להגיש תגובתן המפורטת לבקשה לצו ביניים ולצו ארעי, ולצרף אליה טיעונים בדבר מסוכנות קונקרטית, ככל שתימצא כזו בדירות שפוצלו ושהוחלט על ניתוקן מתשתיות.

העתק פרוטוקול הדיון בבקשה לצו ביניים וההחלטה בה מיום 1.3.2017 מצ"ב ומסומן נספח י"ב.

36. בעקבות הדיון חוברו לזרם החשמל כל הנכסים בפתח תקוה שנותקו ממנו בפרק הזמן האמור. חברת החשמל לא מצאה סכנות קונקרטיות שמנעו את החיבור.

37. כאמור, עובר להגשת העתירה הוגשו לוועדת הערר המחוזית שני עררים נגד ניתוק מחשמל של הבניין ברחוב גוטמן 2 בעיר, שבו מתגוררים אזרחים אריתריאים. עוד כאמור, הבניין נותק ביום 19.2.2017, בעיצומו של החורף. את הערר הראשון הגישו בעלי הבניין (ערר 7024/17/41 **גואטה נ' עיריית פתח תקוה, ועדה מקומית לתכנון ובניה** (להלן: "**ערר גואטה**")) לאחר שעתירה מנהלית בעניין נדחתה תוך הפנייתם לוועדת הערר (עת"מ 46247-02-17 **גואטה נ' עיריית פתח תקוה** (23.2.2017)). בפסק הדין בעת"מ 46247-02-17 המליץ בית המשפט הנכבד, כי בכפוף להגשת ערר, תשקול העירייה חיבור זמני לחשמל "ולו כדי לאפשר לדיירי הבית לעבור את הימים הקרובים

באורח סביר". את הערר השני הגישה האגודה לזכויות האזרח בשמה של משפחה אריתריאית, זוג הורים ושני ילדיהם הפעוטים, בני שנה וחצי ושלוש, לאחר ששהו בעלטה, ללא יכולת לחמם את הבית ולרחוץ במים חמים, שמונה ימים תמימים (ערר 7025/17/41 **טספאי נ' עיריית פתח תקוה ועדה מקומית לתכנון ובניה** (להלן: "**ערר טספאי**")). העררים אוחדו, וביום 26.2.2017 נתנה הוועדה החלטת ביניים להשיב את החשמל לבניין עד להכרעה בהם. המשיבה לא ערערה על החלטה.

העתק החלטת הביניים מיום 26.2.2017 מצ"ב ומסומן נספח י"ג.

38. בדיון בערר, שהתקיים ביום 5.3.2017, התברר כי אף שניתוק הבניין מחשמל התבצע ב-19.2.2017, וההוראה לנתקו ניתנה בחודש ינואר 2017, **רק לאחר ניתוק הדיירים מזרם החשמל**, ביום 5.3.2017, שלחה המשיבה יועץ בטיחות אש ומהנדס חשמל לבניין, על מנת שיעריכו האם קיימת בו סכנה קונקרטית כלשהי.

39. ההחלטה בעררים ניתנה ביום 22.3.2017. העררים התקבלו, והוועדה ביטלה את החלטת המשיבה לנתק את הבניין מחשמל. ועדת הערר חזרה על ההלכה לפיה יש להפעיל את סמכות הניתוק שניתנה למשיבה בסעיף 157א(ו) לחוק התכנון והבניה רק במקרים קיצוניים ויוצאי דופן, וכי אף שדירות מפוצלות מגלמות סיכון בעצם הפיצול, **יש לברר את הצדקת הניתוק בכל מקרה ומקרה לגופו**. המשיבה, קבעה ועדת הערר, לא עמדה בנטל המוטל עליה להראות כי בנסיבות המקרה קיימת הצדקה לשימוש שעשתה בסמכותה. עוד קבעה הוועדה, כי מהנדס החשמל שנשלח מטעם המשיבה לבניין, כאמור רק **לאחר** ניתוק מחשמל, לא קבע כי קיימת סכנה בחיבורי החשמל הקיימים (כפי שנעשה במקרים אחרים), וכן שלא ניתן להתרשם מקביעת יועץ בטיחות האש כי קיימת סכנה, שכן דבריו "הלקונים", כלשון הוועדה, לפיהם צפיפות מהווה סכנה, לא פורטו, לא נומקו, ולא נבחנו בנסיבות הבניין המסוים. על רקע זה, הוועדה לא דנה בטענות האגודה בדבר שיקולים זרים ופסולים שהינחו את הניתוק.

העתק החלטת ועדת הערר מיום 22.3.2017 בענין **גואטה** ובעניין **טספאי** מצ"ב ומסומן נספח י"ד.

40. החלטה זו ניתנה יחד עם החלטה בערר אחר, שעסק בניתוק מחשמל של נכס מפוצל ברחוב פרישמן 1 בעיר (ערר 7119/16/41 **לייפמן נ' הוועדה המקומית לתכנון ובניה פתח תקוה** (22.3.2017)). במקרה זה ניתנה ההוראה על הניתוק בספטמבר 2016, ודיירי הנכסי אינם אפריקאים. בערר זה קבעה הוועדה, כי מעבר לפגיעה בטיחותית כללית הנלמדת מעצם פיצול דירה שלא כדון, חוות הדעת של מהנדס חשמל שבדק את הדירה מצביעה על סכנה קונקרטית וממשית לחיי אדם. על כן, הערר נדחה.

העתק החלטת ועדת הערר מיום 22.3.2017 בעניין **לייפמן** מצ"ב ומסומן נספח ט"ו.

41. בין לבין הגישה המשיבה ביום 15.3.2017 את תגובתה לבקשה למתן צו ארעי וצו ביניים לבית המשפט הנכבד במסגרת עת"מ 62635-02-17. המשיבה התנגדה לסעד הזמני, וטענה כי יש לדחות את העתירה על הסף. לגופו של עניין טענה המשיבה, כי פיצולי דירות הנם "מכת מדינה", וכי עצם

הפיצול מקים חזקת מסוכנות לדיירים ולסביבה. לצורך כך צירפה את חוות הדעת הכללית של מפקד תחנת כיבוי האש שניתנה, כאמור, באוגוסט 2016, ואשר התייחסה לסיכוני בטיחות אש בדירות מפוצלות. המשיבה דחתה את טענת העותרות לשיקולים זרים המכוונים כלפי אוכלוסיית האזרחים האפריקאים, והטעימה כי העירייה אינה בודקת את זהות הדיירים בדירות המנותקות (סעיפים 40 ו-113 לתגובה). המשיבות 2 ו-3 לעתירה הודיעו בתגובתן כי אין להן עמדה בבקשה, וכי יפעלו ככל אשר יורה להן בית המשפט.

42. עם זאת, ניכר כי המשיבה מיהרה להפנים את לקחי החלטת הביניים בעת"מ 62635-02-17 ואת הערות ועדת הערר בעניין **גואטה** ובעניין **טספאי**. בעקבות הוראת בית המשפט בהחלטתו בצו הביניים, לפיה על המשיבה להציג מסמכים להוכחת טענותיה בדבר מסוכנות קונקרטית בדירות שבהן הוחלט על ניתוק תשתיות, ובעקבות הערות ועדת הערר בדיון ביום 5.3.2017, ולפיו בבניין ברחוב גוטמן 2 לא נמצא סיכון לחיי אדם, דאגה המשיבה להציג סיכומי בדיקות שערכו מומחים מטעמה בנכסים **לאחר** ההוראה לנתקם מחשמל וממים. בבדיקות שצירפה המשיבה לתגובתה, **שנערכו בנכסים רק ביום 7.3.2017, חודשיים לאחר ההוראה שנתנה המשיבה לנתקם מתשתיות**, כבר הוספו, כשטאנץ, צירופי המלים מהלכי האימים "סכנת חיים", "סכנת נפשות", ובסיכומי הבדיקות, פעם אחר פעם, "זה מהווה סכנת חיים". כך גם נכתב בדוח הבדיקה שנערך ביום 7.3.2017 לנכס ברחוב ההגנה 25, אשר נותק מחשמל עובר לדיון, וחובר לחשמל למחרתו בהתאם להוראת בית המשפט לחבר מחדש תשתיות שנותקו לנכסים, בכפוף לכך שלא תימצא בהם על ידי חברת החשמל סכנה קונקרטית. חברת החשמל לא מצאה, כאמור, סכנה וחיברה.

העתק הבדיקה שנערכה ביום 7.3.2017 בבניין ברחוב ההגנה 25 מצ"ב ומסומן נספח ט"ז.
העתק הבדיקה שנערכה ביום 7.3.2017 בבניין ברחוב המכבים 27 מצ"ב ומסומן נספח י"ז.
העתק הבדיקה שנערכה ביום 7.3.2017 בבניין ברחוב חיים עוזר 16 מצ"ב ומסומן נספח י"ח.
ולחשוואה, ראה הבדיקה שנערכה בבניין ברחוב גוטמן 2 ביום 5.3.2017, שהעתקה מצ"ב ומסומן נספח י"ט.

43. ביום 16.3.2017 ביקשו העותרות מבית המשפט להורות למשיבות להגיש את רשימת כתובות כל הנכסים שהוועדה המקומית לתכנון ובניה, שבראשה עומד ראש העירייה, הוציאה להן הוראות ניתוק מחשמל ו/או ממים בגין פיצולם. ביום 23.3.2017 התקבלה הרשימה. המסמך כלל נכסים בעיר שלהם הוצאו הוראות ניתוק החל מספטמבר 2016, ואולם ענייננו בהחלטות שניתנו החל מינואר 2017, בסמוך להצהרות ראש העירייה על הרחקת מבקשי המקלט מהעיר. מהמסמך עלה, כי בניגוד לטענת העירייה בתגובתה לעתירה לפיה היא אינה יודעת מי מתגורר בנכסים המיועדים לניתוק תשתיות (סעיפים 40 ו-113 לתגובתה), היא יודעת היטב מי מתגורר בהם. הטבלה כללה התייחסות לזהות הדיירים, וברובריקה נפרדת ציינה העירייה האם מתגוררים בדירות המיועדות לפיצול אזרחים אפריקאים אם לאו.

מניתוח הרשימה עולים הממצאים הבאים :

א. ביום 9.1.2017 חתם ראש עיריית פתח תקוה, בכובעו כיו"ר הוועדה המקומית לתכנון ובניה, יחד עם מהנדסת העירייה, על הוראות לניתוקן מתשתיות של 166 יחידות דיור בעיר.

ב. ב-109 מיחידות דיור אלה, לפי נתוני העירייה, מתגוררים אזרחים אפריקאים. ב-53 מהנכסים לא מתגוררים אפריקאים, ובארבעה מהם זהות הדיירים אינה ידועה. משמע, לפי נתוני העירייה, בלפחות 65% מיחידות הדיור לגביהן התבקש הניתוק מתגוררים אזרחים אפריקאים.

העתק רשימת הנכסים שלהם הוצאו הוראות ניתוק מתשתיות שהגישה המשיבה ביום 23.3.2017 מצ"ב ומסומן נספח כ'.

44. ביום 24.3.2017 ביקרו העותרות, אשר ביקשו להרחיב את בסיס הנתונים, במספר בניינים בעיר פתח תקוה שלדירות בהן הוצאו צווי ניתוק, ולפי הנתונים שמסרה העירייה לא מתגוררים בהן אזרחים אפריקאים. הבדיקה העלתה כי גם בנכסים אלה מתגוררים אזרחים אפריקאים, וכי סך כל חלקם של הדיירים האפריקאים בנכסים שהוחלט לנתקם מתשתיות גבוה יותר מזה שהציגה העירייה, ועומד, בהערכה גסה, על כ-80%. בבדיקה זו התגלה עוד, כי לצד אזרחים אפריקאים מתגוררים בדירות מפוצלות המיועדות לניתוק מהגרים נוספים ובהם אתיופים, יוצאי מדינות חבר העמים לשעבר ופלסטינים.

העתקי תצהיריהם של גב' מאיה נחמד, מר אלבי שלונסקי ומר אמיר שמרלינג מצ"ב ומסומנים נספח כ"א.

45. ביום 27.3.2017 התקיים בבית המשפט הנכבד דיון ההמשך בבקשה לצו ביניים בעת"מ 62635-02-17. בתומו קבע בית המשפט, כי הסעד הזמני שבבקשה התייתר בעקבות ההכרעה בעררים, כי אין צורך להכריע ביתר המחלוקת וכי אין מקום ליתן צווי נוספים. בית המשפט הנחה את המשיבה 1, כי בפעולותיה מכוח סעיף 157א(ו) לחוק התכנון והבניה תתחשב באוכלוסיות מוחלשות ותאמץ הליכים שיבהירו להן את הפגיעה הצפויה, את זכויותיהן ואת הדרך לממשן. כב' השופטת בלטמן קדראי הוסיפה, כי ראוי שכך יעשה תוך מתן ארכה משמעותית יותר לפינוי, מסירת הודעה מפורטת ובכתב, בשפה המובנת לדיירים, וכן שעל ההודעה לפרט את הטעמים לפינוי תוך פירוט עילות המסוכנות והבטיחות בגינן נדרש ניתוק התשתיות. עוד קבע בית המשפט הנכבד, כי לכל פגיעה אפשרית באוכלוסיה מוחלשת יש ליתן מענה גם ברמה העירונית, על כן הורה להעביר את החלטתה אף למחלקת הרווחה בעיריית פתח תקוה. בית המשפט הותיר על כנו את האיסור לנתק חשמל ומים מדירות בעיר שבהן מתגוררים אזרחים אפריקאים למשך שבעה ימים נוספים, שבמהלכם תוכלנה העותרות להיערך להליכים נוספים למיצוי זכויות מבקשי המקלט בפתח תקוה, לרבות הגשת עררים לוועדת הערר.

העתק פרוטוקול הדיון מיום 27.3.2017 מצ"ב ומסומן נספח כ"ב.

46. אלא שלאוכלוסיה הנפגעת, מאות בני אדם הנמנים על קבוצה מוחלשת, אולי המוחלשת ביותר בחברה, אין ידע ואין משאבים כדי לעמוד על זכויותיה ולנהל הליכים משפטיים, ולעותרות, ארגוני זכויות אדם, אין אמצעים ויכולת להעניק סיוע משפטי פרטני למאות בני אדם. על רקע זה, ביום 28.3.2017, בעקבות הדיון האחרון ולאחר ששקלו את הדברים, פנו העותרות בדחיפות למשיבה בדרישה להימנע מניתוק נכסים שבהם מתגוררים אזרחים זרים אפריקאים בעיר פתח תקוה מחשמל ו/או ממים על פי סעיף 157א(ו) לחוק התכנון והבניה. עוד דרשו מן המשיבה, כי ככל שתימצא בנכסים אלה מסוכנות קונקרטית ומיידית לחיי אדם, אשר לא תתוקן, תבטיח כי לדיריים יימצא פתרון דיור חלופי וסביר בתחומי העיר פתח תקוה קודם לניתוק הנכסים מחשמל ו/או ממים.

העתק פניית העותרות למשיבה מיום 28.3.2017 מצ"ב ומסומן נספח כ"ג.

47. במקום תגובה לפניה, הגישה המשיבה ביום 30.3.2017 בקשה לוועדת הערר המחוזית לבחון מחדש את החלטתה בעררים בעניינו של הבניין ברחוב גוטמן 2. כזכור, קבעה הוועדה בעניין **גואטה** ובעניין **טספאי** כי לא היתה הצדקה לניתוק הבניין מחשמל, בין היתר בשל העדר מסוכנות קונקרטית, וכי לא די בעצם טענה לקונית לסכנה, שהעלה יועץ בטיחות אש, כדי להצדיק שימוש בסמכות הקיצונית המוענקת למשיבה בסעיף 157א(ו) לחוק התכנון והבניה. על אף ההכרעה המפורשת, ביקשה המשיבה כי הוועדה תחזור בה, תורה לעוררים להמציא אישורים בדבר אי מסוכנות, ותמיר את החלטתה לביטול צווי הניתוק מתשתיות בעיכובם עד להצגת האישורים האמורים, ולא – ינותק הבניין שוב מחשמל וממים. ועדת הערר דחתה את הבקשה ביום 2.4.2017.

העתק בקשת המשיבה מיום 30.3.2017 לעיון מחדש בהחלטת ועדת הערר מצ"ב ומסומן נספח כ"ד.
העתק החלטת ועדת הערר מיום 2.4.2017 מצ"ב ומסומן נספח כ"ה.

48. הנה כי כן, נאמנה למלחמה שקידשה המשיבה על מבקשי המקלט, אין בכוונת המשיבה לוותר ולו על בניין אחד בו מתגוררים מבקשי מקלט אפריקאים. מכאן, כאמור, העתירה.

49. בטרם נפנה לפירוט הטענות המשפטיות נבקש להביא את סיפוריהם של מספר מבקשי מקלט, שהמשיבה הורתה לנתק את הדירות שבהן הם מתגוררים מתשתיות. לעותרות, כאמור, אין אמצעים לייצג בכל מקרה ומקרה בפני ועדת הערר, ואולם ביכולתן לסייע, ולו במעט, להשמיע את קולם בפני בית המשפט הנכבד. המצהירים מספרים על המצוקה בשל ניתוק חשמל ומים, על הקושי במציאת דיור חלופי, על היעלמותם של בעלי הנכסים ועל המסר שהועבר להם, לפיו הפגיעה נגרמת להם משום שהם מבקשי מקלט ואינם רצויים בעיר.

50. כך הצהירה גב' קסנת טספאי, מבקשת מקלט מאריתריאה, בעוד דירת בני משפחתה מנותקת מחשמל:

"אני מבקשת מקלט מאריתריאה. הגעתי לישראל בחודש מרץ 2009. בישראל פגשתי את Bereket Yehdago, אף הוא מבקש מקלט מאריתריאה. יש לנו שני ילדים: פאולוס בן 3, ומאזגנה, בת שנתיים.

מזה שלוש שנים, מאז חודש מרץ 2014, אני מתגוררת בדירה ברחוב גוטמן 2 בפתח תקוה. בבנין יש 8 דירות, ברוב הדירות מתגוררים אריתריאים. ביום ראשון, 19 בפברואר 2017, ביקרו בבנין 2 אנשים וניתקו את החשמל. שאלתי אותם למה, והם אמרו בגלל שאת אריתריאית, אתם עושים בעיות. מאז אין לנו חשמל בדירה ובכל הדירות האחרות בבנין. אנחנו מחממים מים לכל צורך שהוא, כולל רחצה, בסיר מרק על גבי כיריים של גז. אנו מתקלחים אצל חברים, ומכבסים במכבסות פרטיות תמורת תשלום. כיוון שהמקרר לא עובד אני קונה כל יום אוכל טרי. בערבים ובלילות אנחנו מאירים את הדירה באמצעות נרות נשמה. את הטלפונים אנו מטעינים בחנות סמוכה. הילדים מבקשים שוב ושוב להדליק טלוויזיה, ואנחנו מתמודדים עם קור קשה בהעדרו של חימום. המצב קשה מאוד. בכל מקום אומרים לנו שאסור לאריתריאים לגור בפתח תקוה. ברור לי שניתקו את החשמל בדירות משום שאנחנו אריתריאים וכי לא רוצים אותנו בעיר. איננו יודעים לאן נלך."

העתק תצהירה של גב' קסנת טספאי מיום 24.2.2017 מצ"ב ומסומן נספח כ"ו.

51. מר שיסאיי קידנה רדה מצהיר על אודות המצוקה שנגרמה לו ולבני ביתו עקב ניתוק החשמל:

"אני גר ברחוב ההגנה בפתח-תקוה, עם אשתי ובנינו הרמון – בן 7 חודשים. בדירה לידנו גרה עוד משפחה עם בת בת חמש שנים, ויש עוד שני שכנים. אנחנו גרים כאן בערך שנה וחצי. חיים כמו משפחה עם השכנים, דואגים זה לזה. ביום 19.2.17 ניתקו את החשמל לנו ולשכנים. לא הייתה שום הודעה שראינו לפני ניתוק החשמל. עד שניתקו את החשמל, אף פעם לא היו עם החשמל בעיות, לא היה משהו מסוכן. כמה ימים לפני ניתוק החשמל שילמנו לבעל הבית עבור שכר-דירה וחשבונות (אנחנו משלמים 2,200 ש"ח בחודש, יחד עם השכנים 6,800 ש"ח). כשנתק החשמל, בעל הבית לא רצה לענות לטלפון, לא רצה להחזיר את הכסף ולא רצה לדבר איתי. בעבר היה מטבח בדירה שלנו, העירייה אמרה לבעל הבית לסדר אותו – סידר הכל. העירייה בדקו, הרבה לפני שניתקו את החשמל – לא הייתה בעיה. בפברואר נשארנו כמעט שלושה ימים בלי חשמל. נשארנו בבית שלנו – לא היה לנו לאן ללכת. התחלנו לחפש דירות כשלא היה חשמל, אבל קשה למצוא דירה. נשארנו כאן. היה קשה כמה ימים בלי חשמל. לא יכולנו לבשל, להכין אוכל לעצמנו ולילדים. היה קר – סגרנו את כל החלונות והתכסינו בשמיכה, ועדיין היה קר. הילדים היו חולים ומנוזלים והשתעלו. זה היה קשה. הילדים בכו בגלל החושך. בדרך כלל אנחנו משאירים אור קטן, ובלי חשמל הילד פחד, בכה כל הלילה. בעל הבית אמר לנו שעושים בעיות רק לאריתריאים, שהעירייה אמרה להוציא אותנו מהבית. אני מרגיש עלבון על היחס הזה, שמנתקים רק אצלנו מים וחשמל. לא יכול לשכוח את התחושה שסוגרים את האור לך ולילדים שלך. כל האוכל שהיה לילדים היינו צריכים לזרוק. היו גם תרופות שצריך לשמור בקירור. בגלל שלא היה חשמל, נהיה מסוכן וצריך לזרוק."

העתק תצהירו של מר שיסאיי קידנה רדה מיום 31.3.2017 מצ"ב ומסומן נספח כ"ז.

52. מר אוואט אברהם מצהיר על הקושי במציאת דיור חלופי הולם:

"אני מתגורר בפתח-תקווה, עם אשתי אלמז ושני ילדי הפעוטים. בתי לידיה בת שלוש שנים וחצי, ובני ארם בן כעשרה חודשים. עד ליום 19.2.2017 התגוררתי עם בני משפחתי ברחוב הברון הירש 8 (קומה ראשונה). התגוררנו בדירת חדר אחד. החוזה שלנו היה עד תחילת 2018. באותו בניין היו דירות נוספות בהם גרו אריתראים. שילמנו שכר דירה של 1,500 ש"ח לחודש, והעברנו לבעל הבית סך של 200 ש"ח בחודש עבור חשבון החשמל. בסביבות יום 11.2.2017, שכני מדהנה (גבר אריתראי) ראה בחדר המדרגות פתק, שהעביר לבעל הבית כיומיים אחר-כך. בעל הבית אמר לנו שבפתק נאמר שאם לא נצא מהדירות, תוך שבוע (ממועד מתן ההודעה, כלומר 5 או שישה ימים מהשיחה עם בעל הבית) ינותקו החשמל והמים. בגלל שפחדתי שינתקו את החשמל והמים לי ולבני משפחתי, חיפשתי דירה במשך חמשת הימים האלו. ביום ראשון ה-19.2.2017 אחר הצהריים הגעתי לדירה, עם מכר שיסייע לי בהובלת הרכוש מהדירה (שילמתי לו 300 ש"ח עבור ההובלה). כשהגענו גילינו שהחשמל והמים בבית כבר נותקו. באותו יום, 19.2.2017, נכנסתי עם בני משפחתי לדירה אחרת, בפתח-תקווה. זו דירה קטנה מאוד – חדר אחד קטן, ולידו סלון קטן שצמוד למטבח. הדירה החדשה מרגישה כמו מחסן ולא כמו בית. הקירות שלה הם קירות גבס. אין לה חלונות – יש פתחים צרים גבוהים, סגורים ברשת בלבד, דרכם נכנסים יתושים. הדירה נמצאת במקום מלוכלך ולא נעים. עבור הדירה האחרת אני משלם שכר דירה של 3,000 ש"ח בחודש. הדירה לא שווה את הסכום הזה, היא לא מתאימה למשפחה, אבל הייתי צריך פתרון זמני עד שהמצב יסתדר, עד שאמצא בית מתאים. מאוד קשה למצוא דירה מתאימה, כמעט בלתי אפשרי. נכנסתי לדירה הזו רק בגלל שלא הייתה ברירה, הייתי חייב למצוא פתרון תוך 5 ימים. לא יכולתי לקחת את הרהיטים שלי מהדירה ברח' הברון הירש לדירה האחרת, כי אין מקום, ונאלצתי לזרוק אותם – זרקתי ספה ומיטה. בדירה הקודמת היה ארון, בדירה החדשה אין ארון. הגן אליו הילדים הולכים היה קרוב לדירה הקודמת, עכשיו אנחנו גרים רחוק – היינו צריכים להחליף את הגן, ועכשיו אנחנו צריכים לנסוע לגן באוטובוס. למיטב ידיעתי, לא היו בדירת ברח' הברון הירש חיבורי חשמל חשופים או מסוכנים. לא היו בעיות עם החשמל עד שנותק ביום 19.2.2017. במשך ארבע שנים, עד שהגיע המכתב על ניתוק החשמל והמים היינו ביחסים טובים עם בעל הבית. מאז שהגיע, התחילו בעיות איתו. בעל הבית אמר לנו שנציגי העיריה אמרו לו מספר פעמים שבגלל שהוא משכיר את הדירה לאריתראים ינתקו לו את החשמל ואת המים."

העתק תצהירו של מר אוואט אברהם מיום 29.3.2017 מצ"ב ומסומן נספח כ"ח.

53. מר אוגבגרגיס גברסלאסי מצהיר על האופן בו נותרו הוא ושותפיו לדירה מנותקים מתשתיות:

"אני מתגורר עם עוד שני חברים בדירה ברחוב פינסקר 29 בפתח תקווה, מאז חודש יוני 2015. לפני כחודש נותק בביתנו החשמל, למשך 3 ימים. לא הייתה שום אזהרה או הודעה לפני ניתוק החשמל. היו גם ניתוקי מים בדירה. אחרי ניתוק החשמל שאלנו כמה פעמים את בעל הבית, אמר שעוד מעט יגיע החשמל, אבל החשמל לא חזר. במשך שלושה ימים לא יכולנו לשתות ולאכול בבית – היינו צריכים לרדת לחנות כל פעם שרצינו מים ואוכל.

לשכנים שלנו התקלקל כל האוכל לתינוקות בזמן הפסקת החשמל.
היה חורף והיה קר בדירה, היה קשה להישאר בדירה ולישון בה בלי חשמל. אבל לא
הייתה לנו ברירה, היינו חייבים לישון כאן בקור.
אנחנו משלמים 2,700 ש"ח לחודש לבעל הבית, כולל חשבונית וחשבון חשמל."

העתק תצהירו של מר אוגבגרגיס גברסלאסי מיום 31.3.2017 מצ"ב ומסומן נספח כ"ט.

המסגרת הנורמטיבית

54. כאמור, עניינה של עתירה זו בפגיעה קשה בזכותם לכבוד ולתנאי מחייה בסיסיים של עשרות ילדים, נשים וגברים, רובם ככולם מבקשי מקלט אריתריאים, בעקבות הוראת המשיבה לנתק את דירותיהם מחשמל וממים, תוך שימוש פסול בסמכות שלטונית הנתונה למשיבה מכוח סעיף 157א(ו) לחוק התכנון והבניה, הקובע:

"ראתה הרשות המאשרת כי בנייתה של יחידת דיור, מסחר, שירותים או תעשייה היוותה סטיה מהיתר, רשאית היא להורות לחברה, למנהל או לספק, למנוע או להפסיק מתן חשמל, שירותי טלפון או מים, לפי הענין, לאותה יחידה."

55. מהלך הניתוקים הגורף שמבצעת העירייה בדירות מפוצלות, המכוון בעיקר נגד אוכלוסיית מבקשי המקלט בעיר, כפי שעולה מהנתונים שהציגה המשיבה, אינו מידתי, אינו סביר, מונע משיקולים זרים ופוגע אנושות בזכותם לכבוד ולתנאי מחיה בסיסיים של הדיירים. מדובר במהלך חסר תקדים. מעולם לא יזמה רשות מקומית מהלך פינוי של מאות שוכרי דירות, מהמוחלשים שבאנשים, מבתיים (או הותרתם בהם בתנאים בלתי ראויים למגורים), אך ורק בשל עבירות בניה שביצעו אחרים, בעלי הנכסים. נדגיש – "המבצע" שעורכת המשיבה לניתוק עשרות נכסים מתשתיות, תחת נקיטת אמצעי אכיפה חלופיים, אינו סביר ואינו מידתי גם אילו לא התגוררו בנכסים מבקשי מקלט. אין לרשות היתר לעשות שימוש בסמכות הניתוק באופן גורף כל כך בשום מקרה. היותם של הדיירים מבקשי מקלט, אוכלוסיה מוחלשת ולא רצויה, ש"המבצע" נועד לסלקה מן העיר, אך מעצימה את אי החוקיות הגלום במהלך.

56. עיריית פתח תקוה אינה הרשות המקומית הראשונה המתמודדת עם תופעת פיצולי דירות, אולם היא הרשות היחידה אשר נחושה לעשות שימוש באמצעי אכיפה אגרסיבי ודרסטי, תוך אדישות מוחלטת לגורלם של הדיירים, בהם משפחות עם ילדים. עיריית תל אביב, להשוואה, שהתמודדה ומתמודדת אף היא עם תופעת פיצולי דירות, ביצעה בשנת 2012 פיילוט ניתוק מחשמל בדירות מפוצלות בשכונות דרום תל אביב, שבהן מצטופפים רוב מבקשי המקלט הגרים בעיר, וזאת משום סכנות קונקרטיים שהיו בנכסים. בעקבות הפיילוט החליטה העירייה שלא לנתק מחשמל דירות מפוצלות בשל כך שהניתוק טומן בחובו סכנה קשה יותר לדיירים ולסביבה מהפיצול עצמו.

ר' דו"ח מבקר המדינה 64, "[זרים שאינם ברי הרחקה מישראל](#)" 2014, 80 (להלן: "דוח מבקר המדינה").

57. חשמל ומים זורמים הנם משאבים בלעדיהם לא ייתכנו חיים בחברה מודרנית. מדינות וגופים בינלאומיים שונים, בהם האו"ם, מגדירים את הגישה למים ולאספקת חשמל שוטפת כזכות אדם בסיסית. בישראל הוכרו חשמל ומים כרכיבים מהותיים במימוש זכות היסוד לקיום בכבוד, לבריאות ולשמירה על חיי אדם (בג"ץ 366/03 **עמותת מחויבות לשלום וצדק חברתי נ' שר האוצר**, פ"ד ס(3) 477, 464 (2005), ובפרט בפסקה 7 לפסק דינו של השופט לוי, בדעת מיעוט; בג"ץ 351/80 **חברת החשמל מחוז ירושלים נ' שר האנרגיה והתשתית**, פ"ד לה(2) 685, 673 (1981); ת"א (חי) 19120-03-14 **יליזרוב נ' חברת החשמל לישראל** (החלטה בבקשה למתן צו עשה זמני מיום 13.7.2014, עמ' 5); וכך ר' איל פלג **אתגר העוני של המשפט הישראלי** (2013), עמ' 543).

58. בשל חיוניותם של משאבים אלה הסמכות לגדוע את אספקתם, המוקנית לוועדות התכנון והבניה בסעיף 157א(ו) לחוק, הנה סמכות שבשיקול דעת. הרשות המאשרת רשאית להורות על ניתוק מבנים מחשמל וממים, ואולם היא אינה חייבת לעשות כן (עת"מ (נצ"י) 166/02 **גולדמן נ' כפר תבור** (30.6.2002)). על הרשות לשקול בכל מקרה ומקרה אם נכון להפעילה (הר (ועדת ערר מחוז י-ם) 123/08 **ברזאני בע"מ נ' הוועדה המקומית לתכנון ובניה הראל** (15.7.2008) להלן "עניין ברזאני").

59. בתי המשפט פסקו, כי בשל ההשלכות הקשות שיש לניתוק ממשאבים חיוניים, על הרשות להפעיל סמכות דרסטית זו רק במקרים יוצאי דופן וקיצוניים (עת"מ (בי"ש) 287/03 **דג סוף בע"מ נ' הוועדה המקומית לתכנון ובנייה אילת** (21.11.2003) (להלן: "עניין דג סוף"). עוד נפסק, כי יש להשתמש בה במשורה, במקרים חריגים, וזאת לאחר שמוצו אמצעי אכיפה חלופיים (עת"מ (ת"א) 37883-03-13 **זימק נ' הוועדה המקומית לתכנון ובניה תל אביב יפו** (17.9.2014)). ככל סמכות שלטונית, גם כאן מימושה צריך להיות לתכלית ראויה ובדרך שפגיעתה בזכויות אדם אינה עולה על הנדרש (סעיף 8 לחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו).

תנאים אלה אינם מתקיימים בענייננו.

60. ראשית, ניתוק התשתיות לא נועד למימוש תכליות חוק התכנון והבניה. ביסוד הניתוק עומדים שיקולים זרים ואג'נדה פוליטית מוצהרת – "טיהור" פתח תקוה ממבקשי המקלט וגירושם מהעיר. שלומם וטובתם של מבקשי המקלט וילדיהם הקטינים מעניינים את פרנסי העיר כקליפת השום, והם לא העלו כלל בדעתם לבדוק מה עלה בגורלם לאחר שהותירו אותם ללא חשמל ומים.

61. שנית, אפילו היו תכליותיו של חוק התכנון והבניה לנגד עיניהם של עיריית פתח תקוה והעומד בראשה (ולא היא), הרי שיש בידיהם אמצעים מגוונים - פליליים, אזרחיים ומינהליים - כדי להיאבק בעברייני הבניה עצמם. בתי המשפט כבר השיתו על מפצלי דירות שלא כחוק קנסות עונשיים והרתעתיים גבוהים, בסך עשרות ומאות אלפי שקלים, ואישרו צווי הריסה בגין עבירת הבניה, מכוח סעיפים 204(א) ו-1(ב) ו-219 לחוק התכנון והבניה ומכוח סעיף 63(א) לחוק העונשין, תשל"ז-1977 (ר'), למשל, רע"פ 4679/10 **שמשון נ' עיריית תל-אביב-יפו** (1.8.2011) רע"פ 84/12 **נאגה בע"מ נ' מדינת ישראל - עיריית תל אביב** (18.2.2014)). זאת, כמובן, גם בעיר פתח תקוה (ר' תוב (פ"ת) 38689-11-11

15 **מדינת ישראל נ' גלינה ברוק** (8.5.2016)). אלא שלעיריית פתח תקוה אצה הדרך. "הליכים משפטיים לוקחים המון זמן", קבע בא כוח המשיבה בדיון ביום 27.3.2017 בעת"מ 62635-02-17 (עמ' 17 לפרוטוקול הדיון שצורף כנספח כ"ב). על כן מורה העירייה, בצעד בלתי מידתי, על ניתוק סיטוני של נכסים מתשתיות חיוניות.

62. אין לקבל אף את הטענה לפיה פיצולי דירות מקימים, כשלעצמם, חזקת מסוכנות כללית שמצדיקה מהלך גורף של ניתוק תשתיות בעשרות יחידות דור, תוך פגיעה במאות שוכרים, אף שלא הוכחה בהן סכנה קונקרטית לחיי אדם. טענות כלליות לסיכון אינהרנטי, ללא בדיקה אינדיבידואלית של כל מקרה ומקרה, שעה שניתן לבצען, הוא האמצעי הפוגעני ביותר שניתן לנקוט בו (ר' והשווה: בג"ץ 5627/02 **סייף נ' לשכת העיתונות הממשלתית** (25.4.2004)). כן נפסק, כי אין לעשות שימוש יתר בעניין הפעלת סעיף 157א(ו) לחוק התכנון והבניה (ר' עניין "דג סוף"), וכי יש לבחון סיכונים בטיחותיים ממשיים ביחידות המפוצלות (ר', בין היתר, ערר (ועדת ערר מחוז מרכז) 259/11 **ברמי נ' ועדת התכנון והבנייה נתניה** (5.10.2011) (להלן: "עניין ברמי")).

63. קבלת העררים שהוגשו בעקבות ניתוקו מחשמל של הבניין ברחוב גוטמן 2 בעיר, כמו גם חיבורם מחדש לחשמל של נכסים שונים בעיר בעקבות החלטת בית המשפט בצו ארעי מיום 1.3.2017 בעת"מ 62635-02-17, לאחר שלא נמצאה בהם על ידי חברת חשמל סכנה, מלמדים כי העירייה עושה שימוש פסול בסמכות הניתוק אף בהעדר סיכון ממשי. התנהלות המשיבה, אשר ביקשה מוועדת הערר לשוב בה מהחלטתה בעניין **גואטה** ובעניין **טספאי**, מלמדת עוד שהיא לא תשקוט ולא תנוח עד שינותקו מחשמל וממים כל הדירות שבהן מתגוררים אזרחים אפריקאים אשר היו לה לזרא.

64. דומה, כי במאבקה זה מוצאת העירייה את כל האמצעים כשרים. כפי שפירטנו בפרק העובדתי, המשיבה, שמיהרה להפנים את הוראת בית המשפט בצו הביניים האמור, הקפידה להדגיש (אף שבאורח מגושם למדי) את טענות המסוכנות בבדיקות שביצעה בנכסים **לאחר** שהוציאה להם צווי ניתוק מחשמל וממים. בעניין התנהלות שכזו כבר קבע בית המשפט העליון:

"בהליכי המנהל נתקלים אנו, לעתים, בתופעה שאינה משובבת נפש זו, שבמגעה עם האזרח אין הרשות מנמקת כיאות החלטות סירוב שהיא עושה, ואילו בבית המשפט נמצאים לה לפתע ק"ן טעמים טעמים להסבר, לפירוש ולביאור; או שבסרבה לאזרח את מבוקשו מעלה הרשות טעם פלוני להחלטתה (והוא טעם סר טעם), ואילו בבית המשפט נמצא לה במפתיע טעם אחר להחלטה, זו הפעם טעם יפה וראוי. וכבר נפסק, ולא אחת, כי בית המשפט יבחן בחשדנות יתרה טעם שנולד בהליכים שלפניו, ואין זו אלא לשון המעטה וכל מתחיל יבין (ע"א 700/89 **חברת החשמל בע"מ נ' מליבו ישראל בע"מ**, פ"ד מ"ז(1) 667, 682 (1993)).

65. ונטעים: העותרות אינן טוענות שיש לחדול מהמאבק בפיצול דירות, עבירת בניה שעשויה להעמיס על התשתיות, לפגוע בתכלית דיני התכנון ולחתור תחת שלטון החוק. אולם שלטון החוק לא ייכון על גבם של מי שנמנים על האוכלוסיות המוחלשות בחברה, וגם מלחמות צודקות יש לבצע בכלים המתאימים (עניין **ברזאני**, עמ' 10). במהלכה, חוטאת העירייה לחובתה החוקית לבחור באמצעי שפגיעתו בזכויות האדם היא הפחותה ביותר. כך בכלל, וכך בפרט כאשר הנפגעים הם שוכרים תמי

לב, אשר לא הם שביצעו עבירות בניה ובוודאי לא הם שצריכים לשאת בתוצאותיהן; זאת במיוחד שעה שמדובר במי שההגנה על זכויות האדם שלהם שברירת כל כך (ר'), למשל: פרשת **קו לעובד הראשונה**; פרשת **קו לעובד השניה**; בג"ץ 7385/13 **איתן – מדיניות הגירה ישראלית נ' ממשלת ישראל** (22.9.2014).

66. לא למותר יהיה להזכיר את דברי בית המשפט הגבוה לצדק בקשר לכך:

"האתגר שעמו נאלצה ונאלצת מדינת ישראל להתמודד על רקע הגירה בלתי-מוסדרת של עשרות אלפים מאפריקה אל גבולותיה – אתגר מורכב הוא. בפסק-דיןנו נפרשה יריעה רחבה המתייחסת לקשיים החברתיים, הכלכליים והאחרים הטמונים בכך. לא יימצא חולק על כך שהמדינה אינה יכולה לשקוט על שמריה, ושעליה להתמודד עם תופעה מורכבת זו. זו אינה אך סמכות רשות המסורה למדינה; זוהי חובה המוטלת עליה כלפי אזרחיה ותושביה. פתרונות קסם אינם בנמצא. [...] בחברה דמוקרטית – לא כל האמצעים כשרים. [...] קשה ככל שתהא המשימה שעמה נאלצת מדינת ישראל להתמודד על כורחה, עלינו לזכור כי אלה שכבר באו בשערינו – מצויים עמנו. הם זכאים לזכות לחירות ולזכות לכבוד המוקנות בחוק היסוד לכל אדם, באשר הוא אדם. פגיעה בזכויות אלה תיתכן רק לתכלית ראויה ובמידה שאינה עולה על הנדרש." (בג"ץ 7146/12 **אדם נ' הכנסת** (16.9.2013), פסקה 45 לפסק דינו של השופט פוגלמן).

עוד על חובותיהן של הרשויות ביחס למבקשי המקלט ר' **דוח מבקר המדינה**.

67. הבחירה לפגוע בשוכרים אך בשל מוצאם ומעמדם בישראל, תוך ידיעה שרובם ככולם לא יעמדו על זכויותיהם, ותוך התעלמות מהנזק הכבד שנגרם וייגרם להם בשל כך, בוודאי שאינה עונה לדרישת המידתיות והחובה החוקתית לנקוט באמצעי שפגיעתו בפרט היא הקטנה ביותר. מהלך זה אף סותר את עקרון ההגיונות המנהלית, ממנו נגזרת חובת הרשות לשקול שיקולים ראויים, להימנע משיקולים זרים ולפעול בסבירות ובתום לב, ללא הפליה ושרירות (בג"ץ 164/97 **קונטראם בע"מ נ' משרד האוצר, אגף המכס והמע"מ** (1998), פ"ד נב(1) 289, 345 (1998)). לכל עקרונות יסוד אלה של המשפט הציבורי חטאה המשיבה.

68. מבקשי המקלט רשאים להתגורר ולעבוד בפתח תקוה. אף שברי לעירייה, ולעומד בראשה, כי לא ניתן להרחיק מהעיר את מבקשי המקלט המתגוררים בה, הם עושים כל שביכולתם להפוך את חייהם בה לבלתי אפשריים, ובכך לאלצם לעזוב. לעתים באמצעים בלתי חוקיים, כמו סירוב לרשום ילדי מבקשי מקלט לגני הילדים בעיר, ולעתים, כמו במקרה שבפנינו, תוך שימוש פסול בחוק ובסמכות שלטונית, והותרתם ללא משאבים חיוניים. לכך אין לתת יד.

69. מכל הטעמים האלה בית המשפט הנכבד מתבקש להורות למשיבים להימנע מניתוק נכסים שבהם מתגוררים אזרחים אפריקאים בעיר פתח תקוה מחשמל ו/או ממים על פי סעיף 157א(ו) לחוק התכנון והבניה, ולנקוט באמצעים חלופיים ומידתיים לטיפול בעבירות הבניה מול מבצעהו. עוד מתבקש בית המשפט הנכבד להורות למשיבה כי ככל שיימצאו בדירות מפוצלות סכנות קונקרטיות ומידיות לחיי אדם שלא יתוקנו, ולא יהיה מנוס מניתוקן מתשתיות, תבטיח העירייה קודם לניתוק כי יימצא פתרון דיור חלופי וסביר לדיירים בתחומי פתח תקוה, כפי שנקבע בעניין **ברמי** שעסק בניתוק מתשתיות של נכסים שבהם מתגוררים מהגרים:

"...אנו ערים לכך כי הדיירים המתגוררים במקום שייכים לאוכלוסיה חלשה ביותר אם לא החלשה שבין קבוצות האוכלוסיה במדינה, ואין להוציא מכלל אפשרות כי אותם "מאות" (לדברי העירייה) או "עשרות" (לדברי העוררת) עובדים זרים ייזרקו לרחוב פשוטו כמשמעו או חלילה ימשיכו להתגורר במקרקעין ללא חיבור כאמור לתשתיות. לפיכך אנו סבורים כי קודם לניתוק הבנין מתשתיות חשמל ומים על המשיבה לוודא כי הבניין יפונה, וכי קיים פתרון דיור אלטרנטיבי סביר לדיירי הבנין, בין אם באמצעות הפעלת מעסיקיהם של העובדים ובין במישרין מולם באמצעות מחלקת הרווחה של העירייה או בכל אמצעי חוקי אחר."

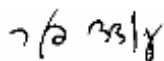
מכל הטעמים האלה מתבקש בית המשפט הנכבד להורות למשיבה כמבוקש.

2.4.2017

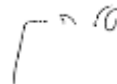
מעין ניזנה, עו"ד

עודד פלר, עו"ד

ב"כ העותרים

טל חסין, עו"ד